

בעזרת השם יתברך

גליון # 31 - חודש ניסן תש"ל

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק קי"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפ' שש שלח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מוכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהר"י בי רב סימן ה

על קדושת בתי כנסיות בארץ ובחוק לארץ

החכם המעולה כאח לי כה"ר אברהם בן נחמיש יצ"ו יודע לך שפה דמשק הגיעו אלינו כתב ידך במעשה שהיה שבעיר פאמגושטא יש בית הכנסת חרב ושם זה שנים רבות ושעלה על דעת אנשי הק"ק לבנות במקומו בתים ולהשכירם לנו בתי הכנסת אחר שיש בנוי אחר שיהיה בנוי אם לא יהיה חשש איסור בדבר ונסתפק בדבר מפני שעיר פאמגושטא אינו כרך אלא עיר ובפ' בני העיר בהדיא תנן בני העיר שמכרו רחוב של עיר וכו' שיראה משם כפי סוגית הגמ' שיכולין למוכרו במעמד שבעה טובי העיר ואפילו למישתיה ביה שכרא ואם כן ראוי שיהיה מותר לעשות מה שירצו בבית הכנסת הנז' וכ"ש כשהוא

חרב או דילמא דוקא בכפרים התירו אבל בעיר לא כדמשמע לישנא דגמ' דגרסי' התם א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן לא שנא אלא בית הכנסת של כפרי' וכו' שנראה דדוקא של כפרים. וגם באותה השאלה עשית חלוקות אחדות בדרך מחלק שמהם יראה צד להיתרא וצד לאיסורא ורציתי להעמידך על דעתי בענין אלו הספקות ומה הדין נותן בבית הכנסת הנז' עד כאן שאלת:

תשובה ודאי שראוי לעיין שיראה בלבול גדול באותה הסוגיא של פרק בני העיר שמן המשנה יראה שאפי' בית הכנסת של עיירות יכולין למכור דבני העיר קתני כמו שכתבת וכמאמר ובמאמר רבי שמואל בר נחמני שם במגילה לא התיר אלא בכפר ואין לומר דלאו דוקא כפר אלא אדרבה יש לנו לומר דקשיא מדידיה אדידיה מריש' משמע שלא התיר אלא בב"ה של כפרים הא של עיירות אסור ובסיפ' דמילתיה אמר ושל כרכים אסור הא של עיירות מותר ועוד קשיא לי דמן המשנה נרא' דשל עיירות מותר ובגמרא בפירוש שאין הפרש בין עיר לכרך דאמרינן בגמ' אמר רב אשי האי בי כנשת' דמת' מחסיא אע"ג דמעלמ' אתו לה כיון דאדעתא דידי קאתו או בעינא מזבינ' ליה וכו' והא מתא מחסי' לא הוי כרך כדאמ' בפ"ק דכתוב' כגון מתא מחסי' מפק' מכפר ומפק' מכרך ופרש"י ז"ל גדולה מכפר וקטנה מכרך דהיינו עיר בודאי ואמר רב אשי שמפני שאדעתא דידיה קא אתו יוכל למוכרה הא לאו הכי לא והא במשנה בפ' התירו בתי כנסיות של עיירות וליישב הסוגיא וגם לישנא דרבי שמואל בר נחמני יש לומר שאין הדבר תלוי אלא אי דאתו לה מעלמא או לא ומן הסתם לא אתו לה מעלמא אלא בכרכים הגדולים אבל לפעמים בעיירות ג"כ אתו לה מעלמא כגון דאיכא בהו ראשי ישיבות ובאים ללמוד עמהם תורה ולדון בפניהם והיינו מתא מחסיא ומפני שמן הסתם ברוב העיירות לא אתו ליה מעלמא נקט תנא דמתניתין בני העיר ובא רבי שמואל בר נחמני ואמר שבכפרים ודאי הוא מותר ובכרכים ודאי אסור והניח זאת החלוקה של העיירות באמצע מפני שפעמים אסור ופעמים מותר אי אתו ליה מעלמא כמתא מחסיא ה"ל ככרך ואם לאו ה"ל ככפר. ומה

שרצית לדמות זה הענין למקרא מגילה שכל שאין בעיר עשרה בטלנים נדון ככפר אין ענייננו לכאן וזה פשוט שהרי אפי' אי אתו ליה מעלמא אי לית ביה עשרה בטלנים נידון ככפר והכא אין הדבר תלוי אלא באתו ליה מעלמא. וגם מה שפלפלת באומרך דאפי' את"ל דפאמגושטא דינה ככרך דדוקא אם היה בית הכנסת בנוי אבל חרב לא ומה שאמרו דאפי' כשהם חרבים בקדושתם קיימי כדכתיב והשימותי את מקדשכם דוקא בארץ ישראל ורצית להביא ראיה לזה מקדושה ראשונה פקעה לגמרי בחורבן ראשון יראה לי שזה הענין אין לו מציאות מסוגי' הגמ' שהרי ההיא תילא דבי כנשתא דהוה אצל רבינא ואתא לקמי' דרב ואמר לו שצריך לזבנה משבעה טובי העיר ההיא תילא בבבל הוה:

ומה שאמרת דקדושה ראשונה פקעה לגמרי אינו זה בבתי כנסיות ובבית המקדש ולא אתמר אלא לענין תרומות ומעשרות דאי לא תיקשי לך פסוק דוהשימותי את מקדשכם ואיך הפקיעו קדושתה הראשונה ופירש קדושה ראשונה וקדושה שניה יש בו פי' אחר וכמו שכתב בעל כפתור ופרח ולא כמו שחשבת ואין עתה מקום להאריך ומה שרצי' להביא ראיה מבתי כנסיות שבבבל שעל תנאי הם עשויות אדרבה משום /משם/ ראייה שאפילו כשהם חרבים בקדושתם קיימי שלולי התנאי שהיו עושים אפילו בחרבנם לא היו יכולים לעשות בהם שום דבר כדומה שרצית לומר שלא היה תנאי מפו' זה לא נראה כך לא מן התוספות ולא מרש"י ז"ל אלא שודאי היו עושין תנאי מפו' ומה שרצי' לומר שאם היה תנאי מפו' למה לא יועיל תנאי בבניינם זו אינה קושיא שאינו מן הראוי שבמקום שמהללים לשי"ת שינהגו בהם קלות ראש ושיועיל בהם תנאי ועתה אומר לך מה שיראה לי בענין הדין כפי סוגית הגמרא והפוסקים. ואומר שמאחר שלדעת כ"ע אין איסור בית קדושת הכנסת /קדושת בית הכנסת/ אלא מדרבנן כל ספק שיסתפק בזה הענין ראוי להקל בו שכן כתב הר"ן ז"ל בפ' בני העיר בשם הרמב"ן ז"ל וז"ל דבית הכנסת עשו אותו כתשמישי מצוה כסוכה ולולב וכו'. א"כ נראה מכאן לדעתו שכשיחרבו הם כתשמישי מצוה

שנזרקין ואף הדעת /שמא צ"ל: לדעת/ הר"ן עצמו שחלק על הרמב"ן כתב למטה וז"ל לפיכך נראה לי דבי' הכנסת ודכותיה כיון שעיקרו עשוי לומר בו דבר שבקדושה הטילו בו חכמים קדושה מדבריהם וכו': אם כן יראה בפירוש שלדעת כולם אין בכאן קדושה מן התורה ואם כן בכל ספק דידיה אזלינן לקולא: וכיון שיש לספק שמא בזמן בניינו לאו מעלמא קא אתו ליה ובזה הספק קרוב לודאי לא אתי לה שהרי המשנה אומר' שבסתם בעיירות לאו מעלמא קא אתו לה שהתיר בסתם בית הכנסת של עיירות ואף את"ל דפמגושטא הוה כמתא מחסיא שמעלמא קא אתו לה דילמא הוה באותו מקום ראש ישיבה דאדעתא דידיה קא אתו ולא כמו שחשבת אתה דאדעת שבעה טובי העיר עשאוהו דא"כ איסורא דבתי כנסיות של כרכין היכי משכחת לה שהרי בכל סתם כרכים שבעה טובי העיר משכחת לה ואפילו הכי אמרו שבשל כרכים הוא אסור ואפילו במעמד שבעה טובי העיר ואם כן הויא בית הכנסת של פגמושטא /פמגושטא/ ספק ספיקא ספק אתו ליה מעלמא ספק לא אתו ליה ואת"ל דאתו ליה שמא היה באותו זמן ראש ישיבה דאדעתא דידיה קא אתו ליה גם מצד אחר יש להקל ממה שכתבת שבנין זה של בית הכנסת של יחיד ולדעת רבים מן הפוסקים יכול למוכרו וזה תלוי בפ"י ההלכה בענין אמאי אסרו בכרכים משום דמעלמא קא אתו שיש מי שסובר שהטעם הוא שמא אותם שאתו מעלמא סייעו בגופם ובממונם ואלו דמעלמא אינם משועבדים לטובי העיר ומפני זה אינם יכולים למוכר' אפילו במעמד טובי העיר ולדעת אלו בנדון שלפנינו שיחיד בנה זה בית הכנסת כמו שהוא כתוב לשם ודאי שיכולים למוכרו ואפילו ודאי אתו ליה מעלמא ולא היה שם אדם חשוב דאתו אדעתא דידיה אבל לדעת הסוברים שב"ה של כרכים אסור משום שהמקדיש הקדישו לדעת כ"ע ודאי שצריך שיהי' אדם חשוב למוכרו אי אמרינן דפאמגושטא אתו לה מעלמא אבל כבר אמרתי שהיא ספק ספקא ספק אי אתו ליה מעלמא באותו הזמן או לא שאין להביא ראייה מזמן הזה שבעונותינו מזמן הגרוש אנשי הגרוש נעים ונדים וא"ת דפאמגושטא אתו לה מעלמא באותם הזמנים שמא היה אדם חשוב שם דאדעתא דידיה בנו ואף את"ל דאתו לה מעלמא

ולא היה שם אדם חשוב כבר אמרנו שמפני שהיה בנין יחיד יש הרבה
מן הפוסקים שאומרים שיכול למוכרו וכ"ש שלפי הנראה מדבריך
נתיאשו מלבנותו עתה ואנן סהדי דניחא להו לכל בני עלמא שיבנו
בתים במקומו לצורך הבית הכנסת האחר זה הנראה לי:

נאם יעקב בירב